

Rozhodčí řízení

Otevření možnosti přezkumu rozhodčích nálezů soudem pro rozpor s hmotným právem je pochybné jak z pohledu výkladu důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu, tak z hlediska koncepčního. Možnost zrušení rozhodčího nálezu soudem podle § 31 zákona o rozhodčím řízení představuje pouze zpětnou kontrolu zaměřenou na řešení otázek, zda byly splněny základní podmínky pro to, aby byl spor v rozhodčím řízení projednán a autoritativně rozhodnut, a nikoli přezkum věcné správnosti rozhodnutí. Institut zrušení rozhodčího nálezu soudem tak není v rámci právního řádu chápán jako řádný opravný prostředek, nýbrž pouze jako přezkum toho, zda byly splněny podmínky pro delegaci soudní pravomoci soukromoprávnímu subjektu a splnění zásadních předpokladů jeho činnosti.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 167/2014, ze dne 27.8.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně SPE Invest, s. r. o., se sídlem v P., zastoupené Mgr. P.M., advokátem se sídlem v P., proti žalovaným 1) Asociaci realitních kanceláří České republiky, se sídlem v P., zastoupené JUDr. M.J., advokátem se sídlem v P., a 2) JUDr. M. Ž., zastoupenému Mgr. H.H., advokátkou se sídlem v P., o 307.178,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 41 C 388/2012, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 2013, č. j. 22 Co 284/2013-128, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 25. 3. 2013, č. j. 41 C 388/2012-106, zamítl žalobu o zaplacení 307.178,- Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že na základě smlouvy mezi žalobkyní a společností RAK CZ a. s. ze dne 19. 3. 2007, která obsahovala rozhodčí doložku, jmenoval Ing. arch. J. B. (generální sekretář první žalované) druhého žalovaného rozhodcem pro řešení sporu mezi smluvními stranami. Druhý žalovaný vydal dne 12. 5. 2008 rozhodčí nález, podle něhož byla následně proti žalobkyni nařízena exekuce, později zastavená z důvodu, že rozhodčí nález byl rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2010, č. j. 33 Cm 173/2009-84, ve spojení s opravným usnesením ze dne 13. 12. 2010, č. j. 33 Cm 173/2009-89, a rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 9. 2011, č. j. 3 Cmo 91/2011-157, zrušen. Důvodem zrušení rozhodčího nálezu byla jednak neplatnost rozhodčí smlouvy, neboť ve věci rozhodoval rozhodce, který nebyl povolán podle rozhodčí doložky, jednak důvodné pochybnosti o nepodjatosti osoby, která rozhodce určila; první žalovaná totiž není stálým rozhodčím soudem zřízeným podle zákona a není oprávněna vydávat pravidla rozhodčího řízení, která nevyplývají z uzavřené smlouvy, generální sekretář je pak organizačně vázán na jiné orgány první žalované, a rozhodce tak „neurčil pouze o své vůli“. Podle soudu prvního stupně ani jeden z žalovaných neporušil svým jednáním právní povinnost, nejednal úmyslně proti dobrým mravům ani neporušil obecnou prevenční povinnost podle § 415 obč. zák. V době sjednání předmětné rozhodčí doložky totiž ani judikatura Nejvyššího soudu neshledávala vadným postup, jestliže si soukromý subjekt, který není stálým rozhodčím soudem, vede vlastní seznam rozhodců a vydává pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí. Žalovaní nemohli předvídat změnu judikatury, ke které došlo později, a nemohli proto také předpokládat, že žalobkyni mohou způsobit škodu, jejíž náhrady se domáhá, sestávající z nákladů právního zastoupení v rozhodčím řízení, v řízení o zrušení předmětného rozhodčího nálezu a v exekučním řízení.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 23. 9. 2013, č. j. 22 Co 284/2013-128, k odvolání žalobkyně rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vyšel ze skutkového zjištění soudu prvního stupně a zcela se ztotožnil s jeho právním hodnocením věci. Zdůraznil zejména, že žalovaní nemohli předvídat obrat v judikatuře, která v rozhodné době ještě považovala pravidla pro určení rozhodců, vydávané i jinými soukromými subjekty než stálými rozhodčími soudy, za dohodu obsaženou v rozhodčí smlouvě ve smyslu § 7 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (dále též jen „zákon o rozhodčím řízení“).

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o.s.ř. tím, že se odvolací soud ve svém rozhodnutí odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Jestliže rozhodčí doložka byla shledána neplatnou, žalovaní zahájili a vedli rozhodčí řízení protiprávně a žalobkyni tím vznikla újma, na jejíž náhradu má nárok. Již při splnění těchto podmínek je žaloba opodstatněná. Rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s ustálenou judikaturou, které vylučuje odpovědnost za škodu pouze u rozhodců „řádného rozhodčího soudu“, nikoliv u rozhodců, kteří rozhodují jinak než jako rozhodci tohoto řádného soudu. Odvolací soud tak věc nesprávně právně posoudil, a žalobkyně proto navrhla zrušení jeho rozhodnutí spolu s rozhodnutím soudu prvního stupně.

První žalovaná se ve svém vyjádření ztotožnila s rozhodnutím odvolacího soudu. Základní podmínkou náhrady škody je porušení právní povinnosti, avšak v době, kdy byla rozhodčí doložka uzavřena a kdy bylo zahájeno rozhodčí řízení, byla praxe vydávání vlastních procesních předpisů a jmenování rozhodců ze strany „rozhodčích soudů“ zcela běžná a změnila se až v roce 2011 na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu. Jestliže žalovaní postupovali v souladu s touto praxí i s tehdejší judikaturou, žádnou právní povinnost neporušili.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o.s.ř., a je přípustné podle § 237 o.s.ř., neboť otázka odpovědnosti rozhodce za škodu způsobenou vydáním rozhodčího nálezu, který byl později z důvodu neplatné rozhodčí doložky zrušen, nebyla v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešena. Dovolání není důvodné.

Podle § 242 odst. 3 věta první o.s.ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o.s.ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Zákon o rozhodčím řízení jako „lex specialis“ upravující postavení rozhodců, samotné rozhodčí řízení, rozhodčí rozhodnutí i důvody pro zrušení rozhodčího nálezu soudem, neupravuje výslovně odpovědnost rozhodců či jiných zúčastněných subjektů. V úvahu proto přichází pouze obecná občanskoprávní odpovědnost.

Vzhledem k § 3028 odst. 3 a § 3079 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť jde o právní poměry vzniklé před 1. 1. 2014.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle odst. 3 tohoto ustanovení odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Obecná odpovědnost za škodu je podle této úpravy založena na současném splnění čtyř podmínek –

porušení právní povinnosti, vznik škody, vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a dále presumované zavinění. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala či opomenula jednat, a tím, jak jednat měla, aby dostála svým povinnostem. Má-li být ve sporu o náhradu škody způsobené rozhodčím řízením či v něm vydaným nálezem řešena protiprávnost jednání rozhodce či osoby, která jej rozhodcem určila, nelze zcela vyloučit oprávnění soudu přezkoumat postup rozhodce v rozhodčím řízení, byť jinak rozhodčí nález podléhá soudnímu přezkumu jen v taxativně uvedených případech (§ 31 zákona o rozhodčím řízení). Odpovědnost rozhodce pak lze shledat pouze při naplnění předpokladů obecné odpovědnosti podle § 420 obč. zák. a současně tehdy, jestliže protiprávní jednání rozhodce (s přihlédnutím ke všem okolnostem případu) bezprostředně vedlo ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 zákona o rozhodčím řízení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2790/2013). Obdobně platí, že subjekt, který rozhodce určil, odpovídá za škodu jen tehdy, jestliže jeho počínání (opomenutí) vedlo k vadě, pro kterou rozhodčí nález v soudním přezkumu neobstál.

Otázku soudního přezkumu rozhodčích nálezů řešil i Ústavní soud, který se v nálezu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07, přiklonil k jurisdikční koncepci rozhodčího řízení jako nalézání práva postupem analogickým a ekvivalentním soudnímu řízení a v souladu s platným právem. Jinými slovy vyjádřeno, rozhodce je bezprostředně vázán platným právem a jeho povinností je platné právo aplikovat. Rozsah kontrolní funkce ze strany soudu musí být pečlivě vyvážen tak, aby na jedné straně nebylo popřeno pravidlo, že v řízení před rozhodci má být poskytována právní ochrana, a na straně druhé, aby tím nebyly setřeny výhody rozhodčího řízení (rychlost, hospodárnost), a tak i jeho praktická využitelnost. Výčet důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu je taxativní a neobsahuje důvod spočívající v rozporu s hmotným právem nebo s veřejným pořádkem. Ústavní soud uzavřel, že otevření možnosti přezkumu rozhodčích nálezů soudem pro rozpor s hmotným právem je pochybné jak z pohledu výkladu důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu, tak z hlediska koncepčního. Možnost zrušení rozhodčího nálezu soudem podle § 31 zákona o rozhodčím řízení tedy představuje pouze zpětnou kontrolu zaměřenou na řešení otázek, zda byly splněny základní podmínky pro to, aby byl spor v rozhodčím řízení projednán a autoritativně rozhodnut, a nikoli přezkum věcné správnosti rozhodnutí. Institut zrušení rozhodčího nálezu soudem tak není v rámci právního řádu chápán jako řádný opravný prostředek, nýbrž pouze jako přezkum toho, zda byly splněny podmínky pro delegaci soudní pravomoci soukromoprávnímu subjektu a splnění zásadních předpokladů jeho činnosti.

Rozhodovací praxe soudů ve věci platnosti rozhodčích doložek, ve kterých nebyl určen konkrétní rozhodce nebo alespoň zcela jasně způsob jeho určení, jestliže nešlo o stálý rozhodčí soud ve smyslu § 2 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení, nebyla v době, kdy generální sekretář první žalované určil druhého žalovaného rozhodcem pro spor žalobkyně s jejím smluvním partnerem, ani v době vydání předmětného rozhodčího nálezu, zcela ustálena. Například v usnesení ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008, Nejvyšší soud připustil, aby si strany smlouvy platně sjednaly, že jejich spor rozhodne rozhodce, který bude teprve určen ze seznamu vedeného soukromým subjektem, jenž není stálým rozhodčím soudem. Tento závěr byl zpochybněn například rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007. K definitivnímu sjednocení judikatury v této otázce došlo až na základě usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, publikovaného pod č. 121/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „Sbírka“), podle něž rozhodčí smlouva, která neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je neplatná podle § 39 obč. zák. Ve vykonávacím řízení pak důsledky uvedeného právního závěru vedly k nutnosti zastavení exekuce pro nezpůsobilost takového exekučního titulu (srov. usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, č. 92/2013 Sbírky).

V posuzovaném případě byl rozhodčí nález zrušen z důvodu uvedeného v § 31 písm. b) zákona o rozhodčím řízení, tj. na základě závěru, že rozhodčí smlouva je neplatná, protože ve věci rozhodoval rozhodce, který nebyl povolán podle rozhodčí doložky. Odpovědnost za tvrzenou škodu se však musí posuzovat z hlediska rozhodovací praxe soudů v době, kdy došlo ke sjednání rozhodčí doložky a vydání rozhodčího nálezu. Jestliže judikatura vztahující se k platnosti rozhodčích doložek nebyla v té době ustálena a právní názory na tuto problematiku se teprve postupně vyvíjely, nelze druhému žalovanému klást k tíži, že jako rozhodce ve smyslu § 15 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení posoudil svou pravomoc samostatně (kladně), a v jeho jednání tak nelze spatřovat protiprávnost. Obdobný závěr je třeba vztáhnout i na osobu, která byla podle dohody účastníků povolána k určení rozhodce, tj. zde první žalovaná.

Zbývá doplnit, že v soudním rozhodnutí, jímž byl rozhodčí nález vydaný druhým žalovaným zrušen, je zmíněna i otázka podjatosti, avšak nikoliv ohledně osoby rozhodce (z hlediska požadavků jeho nestrannosti ve smyslu § 8 zákona o rozhodčím řízení), nýbrž ohledně personální provázanosti generálního sekretáře první žalované s protistranou žalobkyně ve sporu. Určité profesní vztahy jsou přitom přípustné i u osoby rozhodce, například podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012, publikovaného pod č. 29/2015 Sbírky, důvodné pochybnosti o poměru rozhodce z řad advokátů k jinému advokátovi zastupujícího účastníka rozhodčího řízení může vyvolat spolupráce nikoli jednorázová, ale dlouhodobá, mající povahu určité ekonomické závislosti, např. spolupráce ve společné advokátní kanceláři. Tím spíše pak není vyloučeno, aby se v odpovídajících mezích pohybovala i osoba, která sama nerozhoduje, nýbrž pouze rozhodce určuje. Bez ohledu na to, nakolik jsou tvrzené vazby generálního sekretáře první žalované na protistranu žalobkyně úzké (odvolací soud tuto otázku nezkoumal), v řízení nebylo tvrzeno ani prokazováno, že by tyto okolnosti měly vliv na výběr rozhodce či že by se dokonce projevíly v obsahu samotného rozhodčího nálezu. Z argumentace vrchního soudu v odůvodnění rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu tedy nelze bez dalšího dovozovat protiprávní jednání první žalované, které by bylo ve vztahu příčinné souvislosti s náklady, které žalobkyně vynaložila v rozhodčím a exekučním řízení.

Ze všech těchto důvodů je napadené rozhodnutí z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné, a Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle § 243b odst. 2 o.s.ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)